

Bài 9

LỊCH SỰ, TẾ NHỊ

I – CÂU HỎI HƯỚNG DẪN HỌC TẬP

1. Thế nào là lịch sự, tế nhị ? Cho ví dụ về cách giao tiếp lịch sự, tế nhị biểu hiện qua : trang phục, cử chỉ, ngôn ngữ,...

2. Lịch sự, tế nhị có ý nghĩa gì trong gia đình và với mọi người xung quanh ?

II – BÀI TẬP

Bài tập 1

Những biểu hiện nào dưới đây là lịch sự, tế nhị và không lịch sự, tế nhị ?

STT	Biểu hiện	Lịch sự, tế nhị	Không lịch sự, tế nhị
1.	Nói lời xin lỗi khi có lỗi.		
2.	Nói dí dỏm khi giao tiếp.		
3.	Vừa nói vừa chỉ vào mặt người đối diện.		
4.	Nói nhẹ nhàng khi phê bình người khác.		
5.	Nói lời cảm ơn khi được giúp đỡ.		
6.	Nói leo khi người khác nói.		
7.	Biết kiềm chế, không nóng giận.		
8.	Nói cộc lốc khi giao tiếp.		
9.	Hay văng tục, chửi thề.		
10.	Ăn mặc luộm thuộm.		

STT	Biểu hiện	Lịch sự, tế nhị	Không lịch sự, tế nhị
11.	Chăm chú lắng nghe khi giao tiếp.		
12.	Cười, nói to khi dự đám tang.		

Bài tập 2

Nhân dịp đầu xuân, Minh, Sơn và các bạn rủ nhau đi lễ chùa. Trong khi mọi người lăm râm thắp hương, khấn vái, Minh và Sơn cứ nói oang oang về bộ phim hình sự mới xem.

Câu hỏi :

- 1/ Hành động của Minh và Sơn có lịch sự, tế nhị không ?
- 2/ Em cần phải làm gì khi ở nơi đông người ?

Bài tập 3

Thắng đến rủ Hùng đi học. Vừa tới cửa, chưa kịp gọi Hùng thì Thắng nghe thấy tiếng mẹ Hùng và Hùng vọng ra :

- Con ăn sáng chưa ?
- Rồi !
- Con mặc thêm áo ấm vào nhé !
- Thôi khỏi !
- Soạn đủ sách vở chưa con ?
- Rồi ! Hỏi gì mà lảm thế...

Câu hỏi :

- 1/ Em có đồng ý với cách đối đáp của Hùng với mẹ không ? Vì sao ?
- 2/ Nếu là Thắng, em sẽ nói gì với Hùng về chuyện này ?

Bài tập 4

Tuyển và Sáng chơi thân với nhau, nhưng hai người lại có nhiều điểm khác nhau về hành vi ứng xử, về tính tình... Trong quan hệ với các bạn cùng lớp, Tuyển thường tỏ ra tôn trọng và biết nhường nhịn bạn. Ngược lại, Sáng thì hay giành giật và to tiếng với các bạn, nhất là khi bạn nào có lỗi với mình.

Câu hỏi :

- 1/ Em cho biết ý kiến của mình về biểu hiện của Tuyên và Sáng.
- 2/ Theo em, mỗi học sinh có thể tự rèn luyện để trở thành người lịch sự, tế nhị được không ? Rèn luyện như thế nào ?

Bài tập 5

Do sơ ý nên Dung đã để mực giây ra vở của Hoa. Dung cuống quýt xin lỗi Hoa và chờ đợi một câu mắng từ phía bạn. Nhưng không, Hoa không hề mắng Dung và cũng không hề tỏ thái độ bực tức mà chỉ nhẹ nhàng nói : “Không sao đâu ! Ai cũng có lúc nhỡ tay mà”. Thấy Hoa nói thế, Dung nhẹ cả người, nhưng vẫn thấy áy náy và tự nhủ từ nay phải cẩn thận hơn.

Câu hỏi :

- 1/ Trong tình huống trên, ai là người lịch sự, tế nhị ?
- 2/ Hãy nêu cách xử sự của em khi gặp những trường hợp tương tự.

Bài tập 6

Vinh có tật hễ ngồi nói chuyện với ai là lại rung đùi và nói oang oang. Thấy thế, Phương rất muốn góp ý nhưng lại băn khoăn rằng đây có phải là biểu hiện không lịch sự, tế nhị của Vinh không, hay chỉ là cá tính, thói quen thôi ? Mà đã là cá tính, thói quen thì góp ý làm gì, vì không thể sửa chữa được.

Câu hỏi :

- 1/ Biểu hiện của Vinh có phải là không lịch sự, tế nhị không ? Vì sao ?
- 2/ Em hãy giúp Phương cách góp ý cho bạn Vinh.

III – TRUYỆN ĐỌC

1. GIỮ PHÉP LỊCH SỰ KHI BÀY TỎ YÊU CẦU, ĐỀ NGHỊ

Một sớm, thằng Hùng mới “nhập cư” vào xóm tôi, dắt chiếc xe đạp gần hết hơi ra tiệm sửa xe của bác Hai. Nó hát hàm bảo bác Hai :

– Bơm cho cái bánh trước. Nhanh lên nhé, trễ giờ học rồi.

Bác Hai nhìn thằng Hùng rồi nói :

– Tiệm của bác hồng có bơm thuê.

– Vậy cho mượn cái bơm, tôi bơm lấy vậy.

Vừa lúc ấy, cái Hoa nhà ở cuối ngõ cũng dắt xe đạp chạy vào ríu rít chào hỏi :

– Cháu chào bác Hai ạ ! Bác ơi, cho cháu mượn cái bơm nhé. Chiều nay cháu đi học về, bác coi giùm cháu nghe, hồng biết sao nó cứ xì hơi hoài.

– Được rồi. Nào để bác bơm cho. Cháu là con gái, biết bơm không mà bơm.

– Cháu cảm ơn bác nhiều !

(Situ tâm)

Câu hỏi :

1/ Em hãy nhận xét cách cư xử của Hùng và Hoa.

2/ Việc làm của Hùng và Hoa mang lại kết quả như thế nào cho bản thân ?

2. BÀ LÃO BÁN BÓNG BAY

Sáng chủ nhật, Nhật và Dũng rủ nhau đi chơi. Vừa đến đầu ngõ, hai bạn gặp một bà lão khoảng 70 tuổi đi bán bóng bay. Trên đôi vai gầy gò của bà là đôi quang gánh treo những chùm bóng bay đủ các màu. Thấy đôi bạn, bà lão đơn đả mời :

– Hai cháu ơi, mua cho bà mấy quả bóng bay nào.

Nhật cười khẩy :

– Bay với chả bướm. Bà bán bao tiền một cái ?

– Năm trăm đồng một cái cháu ạ !

Nhật bĩu môi :

– Sao đắt thế. Năm trăm đồng hai cái, có bán không ? Ngoài chợ thiếu gì bóng bay đẹp.

Bà lão vẻ tân ngân :

– Không được cháu ạ, bà lấy tận gốc đã ba trăm năm mươi đồng rồi.

Nhật vénh mặt lên :

– Không đồng ý thì thôi, bà đi chỗ khác mà bán.

Dũng chứng kiến cảnh ấy có vẻ không vui. Em lại gần bà lão lễ phép nói :

– Bà ơi, cháu có hai ngàn đồng bà bán cho cháu bốn cái. Cháu mang về cho em cháu.

– Đây, bà cho cháu năm cái.

– Thôi bà ạ, bà bán hàng lời lãi chẳng bao nhiêu, cháu chỉ lấy bốn cái thôi.

Bà lão xoa đầu Dũng khen “Cháu ngoan quá” rồi tắt tả bước đi. Đợi bà lão đi xa, Nhật hỏi Dũng :

– Cậu làm gì có em mà mua bóng bay ?

Dũng cười, đưa bóng bay cho Nhật :

– Mình mua cho cậu ấy mà. Thương bà lão già yếu, mình giúp thôi chứ thật lòng mình chẳng thích chơi bóng bay.

Nhật tần ngần nhận bóng, mặt đỏ dần lên.

(Thế giới trong ta, số 269)

Câu hỏi :

1/ Biểu hiện của Nhật có lịch sự, tế nhị không ?

2/ Tại sao Nhật lại “tần ngần nhận bóng, mặt đỏ dần lên” ?